

Tutkimusorganisaatioille myönnettävät avustukset ja yhteisrahoitteinen toiminta Keskeiset havainnot ja ehdotukset (luonnos)

Ulla Suomela, erityisasiantuntija
4.5

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Tutkimusjaoston tehtävät

1. **laatii kartoituksen** tutkimusorganisaatioille myönnettävien avustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan **kokonaisuudesta**
2. **selvittää, mitä erityiskysymyksiä liittyy** tutkimusorganisaatioiden valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan **käytänteisiin** ja mitä erityiskysymyksiä pitää ottaa huomioon valtionavustustoiminnan tietovarantoa valmisteltaessa
3. **osallistuu** valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin ja sitä tukevien **digitaalisten palvelujen ketterään ja käyttäjälähtöiseen kehittämiseen** tuottamalla ratkaisuehdotuksia erityisesti tutkimusorganisaatioiden avustuksiin ja yhteisrahoitteiseen toimintaan liittyvistä kysymyksistä
4. **selvittää, mitä pohjatietoja** tutkimusorganisaatioita **voitaisiin tuottaa** valtionavustuksen ja yhteisrahoitteisen toiminnan käsittelyyn **automaattisesti** ja miten valtionapuviranomaisten tulisi ottaa ne huomioon valtionavustustoiminnassaan
5. **selvittää mahdollisuudet yhdenmukaistaa** tutkimusorganisaatioille eri valtionapuviranomaisilta myönnettävien valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen **toiminnan käytäntöjä ja laatia ehdotus yhdenmukaistamisesta.**

Tutkimusjaoston työn taustalla laaja aineistojen hankinta ja läpikäynti

- Aikaisemmin laaditut selvitykset ja raportit ja niiden perusteella tunnistetut erityiskysymykset
- Toimintamalliin liittyvät ryhmähaastattelut (myöntäjät ja saajat)
- Sidosryhmäkeskustelut (Tulanet, Arene, Unifi, Tilastokeskus, TKI-rahoitustyöryhmä, Certia ja Tutkimustietovaranto)
- Jaoston kokoustyöskentely ja kokouksiin tehdyt muut aineistokartoitukset (mm. lainsäädäntö)
- Tutkimusrahoituksen käsitteiden tarkastelu yhdessä Valtiokonttorin asiantuntijoiden kanssa ja esittely VTV:lle
- Tilastokeskuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevat tilastot ja valtion kirjanpitoaineisto
- Myöntäville organisaatioille järjestetty kehittämisehdotusten validointityöpaja

Tutkimusjaoston loppuraportin rakenne

1. Johdanto

2. Tutkimusorganisaatioille myönnettävät valtionavustukset ja yhteisrahoitteinen toiminta

2.1 EU:n valtiontukisääntely

2.2 Tutkimusorganisaation määrittely

2.3 Julkiseen tutkimustoimintaan myönnetty rahoitus

2.3.1 T&K-rahoituksen tasoa koskevat tavoitteet

2.3.2 Julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ja rahoitus

3. Tutkimusorganisaatioille myönnettyjen valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan erityiskysymykset

3.1 Tutkimusrahoituksen käsitteet ja niihin liittyvät menettelytavat

3.2 Kokonaiskustannusmalliin perustuva rahoittaminen

3.3 Lainsäädännöllinen kehittäminen

3.4 Arvonlisäveron kirjanpidollinen käsittely

3.5 Tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit

3.6 Talouden käsitteet

3.7 Monen toimijan yhteistyössä toteuttamat hankkeet

4. Valtionavustustoiminnan yhteinen toimintamalli

4.1 Yhteiskunnallisten muutostekijöiden tunnistaminen

4.2 Yhteiskunnallisen muutoksen toteuttaminen

4.3 Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi ja niiden laajentaminen

5. Valtionavustustoiminnan digitaaliset palvelut ja valtionavustuksiin liittyvät käytännöt

5.1 Hakuilmoitukset ja ohjeet

5.2 Asiakasprofiili ja valtionavustushakemukset

5.3 Vakioehdot

5.4 Myöntöperusteet ja arviointiperusteet ja -kriteerit

5.5 Valtionavustuspäätökset

5.6 Käytön valvonta ja raportointi

6. Valtionavustustoimintaan liittyvät tietovarannot ja palvelut

6.1 Haka-käyttäjätunnistusjärjestelmä

6.2 Tiedejatutkimus.fi-palvelu ja tutkimustietovaranto

6.3 Tilastokeskuksen tilastot

6.4 Talousraportoinnin automatisointi

6.5 Opetuksen, koulutuksen ja tutkimuksen tietovarannot

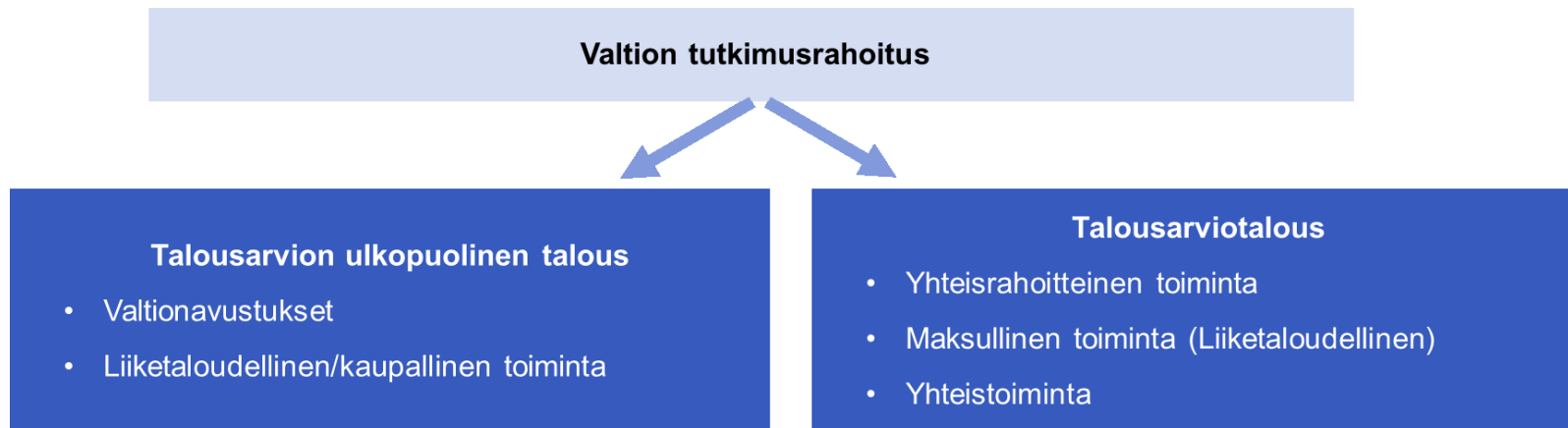
7. Tutkimusorganisaatioita koskevan valtionavustustoiminnan kehittäminen –yhteenveto

TKI-rahoitussuunnitelma taustalla

- TKI-rahoitussuunnitelma ja siinä esitetyt linjaukset sekä laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 (1092/2022) ohjaavat myös valtionavustustoimintaa
- Tutkimusorganisaatioille kohdennetun valtionavustusten ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoituksen arvioidaan olevan 637 milj. euroa.
 - Merkittävimmät rahoittajat Suomen Akatemia ja Innovaatorahoituskeskus Business Finland
- Tässä aineistoissa tehty nostoja keskeisistä kehittämissuunnitelmista (luonnos)

Ehdotus: Selkeytetään tutkimusrahoitukseen liittyviä käsitteitä ja menettelytapoja ja panostetaan osaamiseen

- Monia haasteita saadaan ratkaistua, kun tutkimusrahoituksen käsitteet ja niihin liittyvät menettelytavat ovat selkeitä. Tällä hetkellä ne eivät kaikilta osin vastaa toisiaan. Havainnot koskevat erityisesti ministeriöiden myöntämää rahoitusta
- Alla olevassa kuvassa on esitetty tutkimusrahoituksen lähteet saajan näkökulmasta. Raportissa on avattu käsitteitä ja kuvattu niihin liittyviä menettelytapoja
- EU-rakennerahastoihin liittyviä menettelytapoja on selkeytettävä ja yhtenäistettävä omana kysymyksenä
- Tutkimusrahoituksen myöntäminen vaatii monipuolista rahoitukseen ja menettelytapoihin liittyvää; hallinto- ja hankintamenettelyihin ja talouteen liittyvää osaamista

Ehdotus: Tutkimushankkeiden rahoittaminen perustuu kokonaiskustannusmalliin

- Kaikki valtionapuviranomaiset siirtyvät tutkimushankkeiden rahoittamisessa kokonaiskustannusmalliin myönnettäessä valtionavustuksia tai yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusta tutkimusorganisaatioille
- Valtiovarainministeriön johdolla toiminut työryhmä (2007) ehdotti, että yhteisrahoitteisessa toiminnassa siirryttäisiin kaikkien valtion talousarviosta rahoitusta myöntävien toimijoiden osalta kokonaiskustannusten laskentaan perustuvaan rahoitusmalliin -> kaikki rahoittajat eivät mallia käytä
- Jos jokainen valtionapuviranomaisista edellyttää omanlaista kustannusseurantaa -> kustannuslaskennan järjestäminen vaikeutuu, luotettavuus vaarantuu sekä hallinnollinen taakka kasvaa
- Kokonaiskustannusmalli mahdollistaa myös talousraportoinnin automatisoinnin

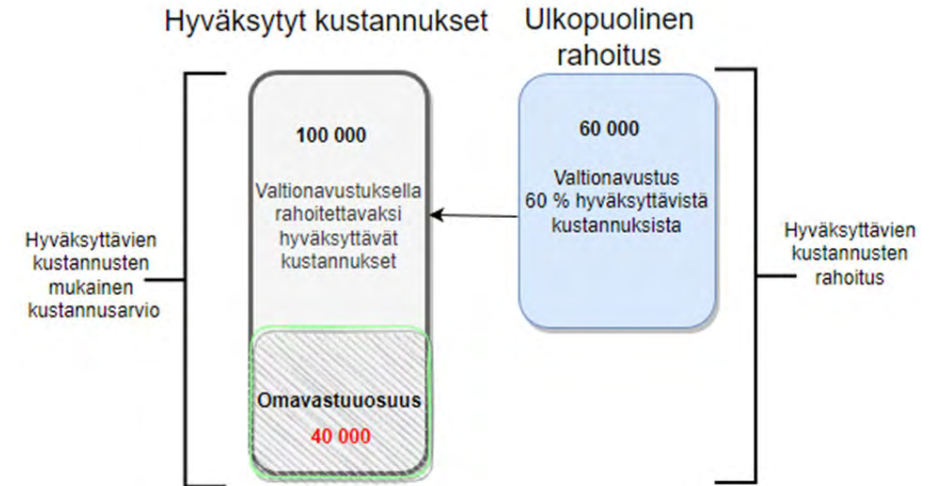
Kokonaiskustannusmallilla tarkoitetaan rahoitusmallia, jossa rahoitusta haetaan ja myönnetään toteutettavan hankkeen aiheuttamiin kokonaiskustannuksiin. Kustannuslaskenta perustuu avustuksen saajan normaaleihin kustannuslaskentakäytäntöihin.

Ehdotus: Tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvät säädöstarpeet otetaan huomioon valtionavustuslain uudistamisessa

- EU:n valtiontukisäännöt vaikuttavat tutkimusorganisaatioille myönnettävien valtionavustusten valmisteluun ja myöntämiseen, eikä niistä voida poiketa kansallisesti -> EU:n valtiontukisäännösten tuntemus ja huomioiminen valtionavustuslainsäädännössä
- Valtiontukien (taloudelliseen toimintaan myönnettävien tukien) osalta on sääntelyä, mutta julkisen tutkimustoiminnan osalta sitä ei juurikaan ole
- Mahdollisia asiakokonaisuuksia, joista julkiseen tutkimusrahoitukseen liittyen olisi säädettävä:
 - tutkimusorganisaation määritelmä
 - julkisen tutkimuksen määritelmä
 - tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien avustaminen
 - edellytykset myöntämiselle ilman, että on valtiontukea
 - kokonaiskustannusmallin käyttö
 - maksatushakemusten ja myöntöpäätösten vaatimukset

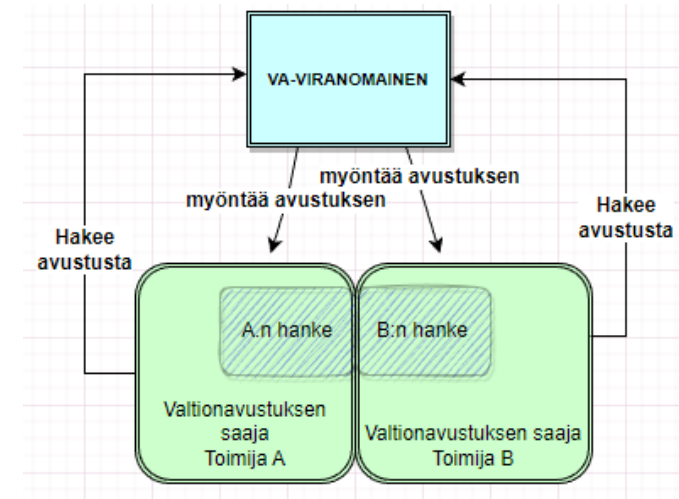
Ehdotus: Yhtenäistetään talouden käsitteitä

- Valtionavustusta koskevassa erityislainsäädännössä, vakioehdoissa sekä kaikessa ohjeistuksessa tulee käyttää asianmukaista talouden sanastoa ja käsitteitä mm.
 - Meno, kulu, kustannus
 - Tulo ja rahoitus
 - Omavastuuosuus
 - Maksutta käyttöön saadut resurssit
- Käsitteitä ja menettelytapoja tullaan käsittelemään hyvän hallinnon oppaassa ja valvontaoppaassa sekä käyttöönottojen yhteydessä pidetyissä hallinnollis-juridisia menettelytapoja koskevissa tilaisuuksissa

Ehdotus: Suositellaan yhteishankkeiden toteutusta mallilla, jossa jokainen on asianosainen

- Usean toimijan yhteishankkeita tutkimustoiminnassa toteutetaan mallilla, jossa kukin toimija on asianosainen, hakee valtionavustusta omalle osuudelleen sekä raportoi omasta toiminnastaan ja taloudestaan
- Muita vaihtoehtoja yhteishankkeiden toteuttamiseen olivat:
 - Toimijoiden yhdessä toteuttamat hankkeet – yksi toimii hallinnoijana
 - Yhteishanke, joka perustuu edelleen välittämiseen (7.3 §)
- Käsitteitä ja menettelytapoja tullaan käsittelemään hyvän hallinnoinnin oppaassa ja valvontaoppaassa sekä käyttöönottojen yhteydessä pidetyissä hallinnollis-juridisia menettelytapoja koskevissa tilaisuuksissa

Kustannusarvio ja rahoitus

Lopeta tallentami

Avustettavan toiminnan kustannukset

Kustannuslaji	Summa	Lisätiedot
Henkilöstökulut	10000 €	
Toimitilakulut	10000 €	
Palvelujen ostot	10000 €	
Matkakulut		
Muut kulut		
Kustannusarvio yhteensä	30 000 €	

Kustannusarvio ja rahoitus

Lopeta tallentami

Avustettavan toiminnan kustannukset

Kustannuslaji	Summa	Lisätiedot
Henkilöstökulut	10000 €	
Toimitilakulut	10000 €	
Palvelujen ostot	10000 €	
Matkakulut		
Muut kulut		
Kustannusarvio yhteensä	30 000 €	

Ehdotus: Edistetään tiedon ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta tutkimusorganisaatioita koskevassa avustustoiminnassa

- Suomi.fi –tunnistautumisen rinnalle tarvitaan mahdollisuus Haka-käyttäjätunnistautumisjärjestelmään korkeakouluille sekä menettelytapa ulkomaalaisten tunnistautumiseen valtionavustuksen hakijoina ja arvioitsijoina
- [Tiedejatutkimus.fi](https://www.tiedejatutkimus.fi) on opetus- ja kulttuuriministeriön palvelu, johon kootaan ja josta jaetaan tietoa Suomessa tehtävästä tutkimuksesta. Palvelussa julkaistaan esimerkiksi tietoja rahoitushauista, rahoitetuista hankkeista ja tutkimusinfrastruktuureista.
 - Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja tutkimustietovarannon välille on tutkimusjaoston selvityksen perusteella tarpeen rakentaa yhteys, jotta vältetään samojen tietojen toimittamiselta useaan eri tietovarantoon
 - Edellytyksenä yhtenäisen luokittelun käyttö (Tilastokeskuksen tieteenalaluokitus)
- Taloustietojen automatisoinnissa mahdollisuuksia – vakiintuneet saajat, yhteiset taloushallinnon koodistot (korkeakoulut) ja seurantakohteet (tutkimuslaitokset), keskitettyjä järjestelmiä ja palvelutuotantoa (SAP, palvelukeskukset) ja mahdollisuus vakioituun raportointiin kokonaiskustannusmallin mukaisesti

Jatkoaskeleet

- Raportti lausuntokierrokselle lausuntopalvelussa 8.5.-7.6.
- Lausuntopalauteen koonti ja palautteen perusteella tehtävät muutokset ja käsittely 13.6. kokouksessa
- Lausuntopalauteen käsittely ohjausryhmän kokouksessa 15.6.
- Raportti lähtee julkaisutuotantoon -> raportin julkaiseminen elokuussa